

Список використаної літератури

1. Глушкова Т. А. Социально-философский анализ современного конформизма : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. философ. наук: спец. 09.00.11 «Социальная философия» [Электронный ресурс] / Т. А. Глушкова. – Архангельск, 2006. – 193 с.
2. Давидов П. Г. Морально-правовой конформизм як соціально-філософський феномен : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» [Электронный ресурс] / П. Г. Давидов. – Донецький нац. ун-т. – Донецьк, 2007. – 206 с.
3. Капустина А. Н. Многофакторная личностная методика Р. Кеттелла / А. Н. Капустина. – СПб., 2001. – 97 с.
4. Кидинов А. В. Личностный конформизм и противостояние в группе в социально-динамическом аспекте / А. В. Кидинов // Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. [Электронный ресурс] – 2011. – № 9 – С.186–192.
5. Матутите К. П. Феномен конформизма / К. П. Матутите // Знание. Понимание. Умение. – 2006. – № 3. – С. 185–188.
6. Розенберг Н. В. Конформизм как социальный феномен / Н. В. Розенберг, И. А. Ушкина // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Общественные науки. [Электронный ресурс] – 2014. – № 3 (31). – С. 142–150.
7. Рудакова И. А. Специфика конформизма и его отличия от других явлений социальной действительности / И. А. Рудакова // Наука. Общество. Государство. [Электронный ресурс]–2016. – № 2 (14). – С.4–10.
8. Соловйова Г. С. Проблема конформізму як прояву прагнення особи до підкорення у зарубіжній політичній думці 30-70-х рр. ХХ століття / Г. С. Соловйова // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер. : Політологія. – 2010. – Т. 131. – № 118. – С. 44–49.
9. Тургенева О. Ю. Нонконформізм та конформізм у соціально-філософському осмисленні сучасності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» – Нац. технічний ун-т України «Київський політехнічний інститут» [Электронный ресурс] / О. Ю. Тургенева. – Київ, 2010.
10. Ушкина И. А. К вопросу о факторах, воздействующих на проявление феномена конформизма в современном обществе / И. А. Ушкина // Наука. Общество. Государство. [Электронный ресурс] – 2015. – № 1. – С. 1-10.

УДК 159.9

Семенова Н. В.

Способи реагування підлітків в міжособистісних конфліктах та їх врегулювання

Анотація. У статті подано теоретичне обґрунтування проблеми міжособистісних конфліктів. Особлива увага приділена вирішенню конфліктів у

підлітковому віці. Представлено результати емпіричного дослідження щодо шляхів виходу з конфліктної ситуації: компромісу, співпраці, пристосування, уникнення, конфронтації.

Ключові слова: підлітковий вік, конфлікт, міжособистісні відношення, стратегії поведінки.

Семёнова Н.В. Способы реагирования подростков в межличностных конфликтах та их урегулирование

Аннотация. В статье подано теоретическое обоснование проблемы межличностных конфликтов. Особенное внимание уделено решению конфликтов в подростковом возрасте. Представлены результаты эмпирического исследования относительно путей выхода из конфликтной ситуации: компромисс, сотрудничество, приспособление, избегание, конфронтация.

Ключевые слова: подростковый возраст, конфликт, межличностные отношения, стратегии поведения.

N.V.Semenova. Means of reactions of teenagers in interpersonal conflicts and their resolution

Summary. The article presents a theoretical basis of the problem of interpersonal conflicts. Particular attention is paid to the solution of conflicts in adolescents. The results of experiential studies on the ways out of the conflict: compromise, cooperation, adaptation, avoiding confrontation.

Keywords: adolescence, conflict, interpersonal relationships, behavior strategies.

Постановка проблеми. Наразі для нашого суспільства досить актуальним є завдання навчитися уникати конфліктних ситуацій та правильно їх врегульовувати, не завдаючи при цьому шкоди собі чи оточуючим. Конфліктами пронизані всі сфери життєдіяльності підлітків, в тому числі й шкільне життя. Знання чинників, які обумовлюють виникнення міжособистісних конфліктів, дозволяє сформуванню комплекс методів, спрямованих на їх профілактику та формування навичок успішного вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження ролі міжособистісних конфліктів у підлітків знайшли відображення в багатьох працях вітчизняних і зарубіжних дослідників. Зокрема, вивчалися складності у міжособистісній взаємодії підлітків (Г.М.Андрєєва, С.Л.Беличева, П.П.Блонський, Л.І.Божович, Л.С. Виготський, Т.В.Драгунова, І.С.Кон, К.Н.Поливанова, Х.Ремшмідт, Д.І.Фельдштейн, Д.Б.Ельконін, Е.Еріксон та інші); суб'єктивні та об'єктивні чинники виникнення міжособистісних конфліктів (В.Г.Ложкін, Н.І.Пов'якель, А.Я.Анцупов, А.Лурія і М.Міллер); стосунки між групами підлітків у штучно створених конфліктних ситуаціях (М.Шериф, Р.Блейк і Дж.Моутон); аналіз балансу (або дисбалансу) між системою власних установок індивіда і його знаннями про установки та поведінку інших людей (Ф.Хайдер і Т.Ньюком); способи реагування в конфліктних ситуаціях (К.Томас). Сучасна конфліктологія (зокрема, Б.І.Хасан) визначає конфлікт як «спеціально

організовану взаємодію, яка дозволяє утримувати єдність дій, що зіштовхнулися, за рахунок процесу пошуку або створення ресурсів і засобів розв'язання суперечностей» [1].

Описуючи конфліктну ситуацію у міжособистісних відносинах, Н.В.Гришина зазначає: «це ситуація, в якій має місце протиріччя між її учасниками, що проявляються в їх протидії один одному (протистоянні, протиборстві) і супроводжується афективними проявами» [2].

Аналіз онтогенезу конфліктного поведінки показує, що підлітковий вік є найбільш напруженим з погляду виникнення міжособистісних конфліктів. Підвищена конфліктність підлітків багато чому визначається особливостями і значенням підліткового віку розвитку особистості.

Методика психолога К. Томаса визначає, як та чи інша особа реагує на конфлікт, та водночас допомагає краще зрозуміти, яка з реакцій буде більш прийнятною за тих чи інших обставин. Так, Томас виділяє 5 стратегій поведінки у конфлікті: конкуренція, співробітництво, компроміс, уникнення та пристосування. Звісно, найбільш конструктивними способами поведінки в конфлікті є співробітництво та компроміс. Але, на думку К. Томаса, інші стратегії поведінки також можуть бути доречними у певних ситуаціях [3].

Головна особливість підлітка - особистісна нестабільність. Він прагне зайняти нову соціальну позицію, яка відповідає потребам і можливостям. При цьому соціальне визнання, схвалення, прийняття у світі дорослих і однолітків стають для нього життєво необхідним. Лише їх наявність забезпечує переживання підлітком почуття власної цінності. Невипадково, як зазначав В. А. Крутецький, витоки конфліктності підлітків лежать, як правило, в сім'ї, стосунки її членів (сварки, відторгнення дитини, його примус, у тому числі покаранням, страхом і т.п.) [4].

Водночас, на наш погляд, ще недостатньо дослідженими є психологічні особливості людей різного віку, від яких залежить їх поведінка в конфліктній ситуації, механізми та засоби подолання міжособистісних конфліктів в педагогічному спілкуванні.

Метою статті є дослідження способів реагування підлітків в міжособистісних конфліктах та формування комплексу методів для їх врегулювання.

Викладення основного матеріалу. Нами було проведено емпіричне дослідження щодо визначення способів реагування підлітків в міжособистісних конфліктах (конкуренція, співробітництво, компроміс, уникнення, пристосування). Дослідження проходило у листопаді 2016р. в пгт Широке, вибірка - 23 учнів, з яких 15 дівчат та 8 хлопців (школярі віком 15-16 років).

Дослідження проходило у два етапи. На першому, теоретичному – оброблялася література з метою дослідити природу утворення конфлікту, його протікання та способи врегулювання, на другому проводилася діагностика за допомогою методики Кеннета Томаса "Визначення способів регулювання конфліктів" (адаптована Н. Гришиною) [5].

У результаті діагностики отримано такий результат (рис.1):

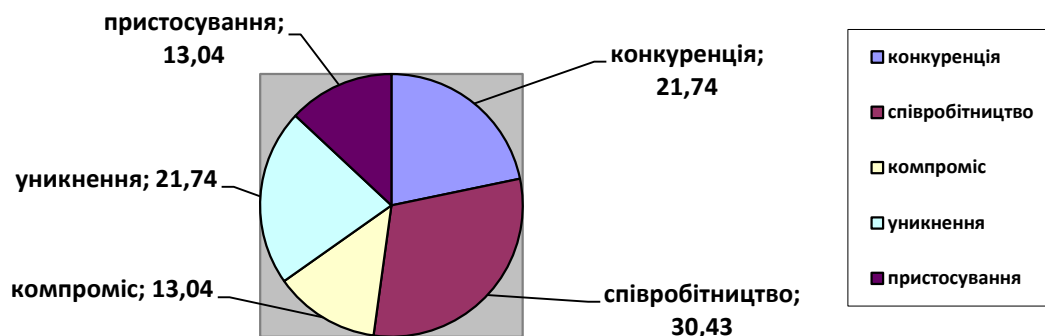

Рис.1.Способи вирішення конфлікту у підлітковому віці

Кількість балів, набраних випробуванним за кожною шкалою, дає уявлення про вираженість у нього тенденції до прояву відповідних форм поведінки в конфліктних ситуаціях.

Максимальні оцінки за такого способу як: конкуренція притаманні 5 досліджуваним (21.74%); співробітництво притаманні 7 досліджуваним (30.43%); компроміс, притаманні 3 досліджуваним (13.04%); уникнення притаманні 5 досліджуваним (21.74%); пристосування притаманні 3 досліджуваним (13.04%).

Таким чином, ми дослідили, що оптимальні варіанти співробітництво та компроміс обрало 10 учнів, за допомогою яких можна уникнути конфлікту та повністю задовольнить вимоги конфліктуючих сторін. Іншими ж було обрано варіанти, які завдають шкоди іншим або самому собі. Важливим етапом на шляху розв'язання конфлікту є сама готовність до його вирішення. Така готовність з'являється внаслідок переоцінки цінностей, коли одна або обидві конфліктуючі сторони починають усвідомлювати безперспективність продовження протистояння.

На основі результатів дослідження можна зробити висновок, що підлітки мають високу конфліктність, що тісно пов'язано з фізіологією, всі ж фізіологічні особливості підліткового віку тісно взаємопов'язані з розвитком психіки. Поява психічних новоутворень пов'язана зі складнощами його переходу зі стану дитячості у доросле життя. Розвиток на цьому етапі йде швидкими темпами, особливо багато змін спостерігається в плані формування особистості. Головна особливість підлітка - особистісна нестабільність. Тому в цей період особливо гостро та часто виражаються міжособистісні конфлікти, які в більшості випадків підлітки не вміють правильно вирішувати.

Важливою складовою професійної діяльності у майбутньому вважаємо у систематизації роботи щодо вирішення конфлікту представниками різних вікових категорій. Наприклад, для врегулювання конфлікту ефективним є метод складання конфліктної карти, в якій позначаються люди, які конфліктують, причина конфлікту та вимоги сторін. Це допомагає їм краще зрозуміти один одного, взаємні вимоги та знайти вихід із ситуації, який би задовольнив всі висунуті потреби.

Висновки. У результаті проведеної діагностики, ми переконалися: найбільш представлені три протилежні стратегії – конкуренція, уникнення і

співробітництво. Наявність протилежних тенденцій у поведінці говорить про те, що підлітки, швидше за все, не володіють адекватними способами поведінки і не вміють висловлювати власні почуття, що і призводить до виникнення конфліктів, а глибокого негативного ставлення до навколишнього світу у них немає. Можна зробити висновок, що у підлітків спостерігається нестійка поведінка.

Перспективи подальших розвідок бачимо в більш детальному дослідженні природи утворення конфліктних ситуацій між підлітками, від чого залежить їх поведінка в конфліктній ситуації, механізми та засоби подолання міжособистісних конфліктів в педагогічному спілкуванні.

На жаль, межі статті не дають можливості повністю висвітлити результати дослідження, це ми залишаємо для нашої подальшої наукової роботи.

Список використаної літератури

1. Хасан Б. И. Конструктивная психология конфликта / Б. И. Хасан. - Санкт-Петербург : Питер, 2003. – 250 с.
2. Гришина Н. В. Психология конфликта. / Н. В. Гришина. – Санкт-Петербург : Питер, 2005. – 464 с.
3. Томас К. Стратегия конфликта / К. Томас. - Москва: Ирисэн, 2007. — 366 с.
4. Крутецкий В. А. Психология подростка / В. А. Крутецкий. - Москва: Просвещение, 1965. - 314 с.
5. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога: учеб. пособие: В 2 кн. / Е. И. Рогов. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. — Кн. 1: Система работы психолога с детьми разного возраста. — 384с.

УДК 159.9 : 316.6

Семеряга О.В., Єрошкіна Ю.В.

Соціалізація дітей дошкільного віку із особливими освітніми потребами

Анотація. Проаналізовано роботи зарубіжних та вітчизняних вчених, в яких розкриті актуальні питання соціалізації та соціальної адаптації дітей дошкільного віку. Досліджено проблему соціальної адаптації дошкільнят з особливими освітніми потребами. Зроблено висновок, що соціалізація буде успішною за можливості дітей з особливими потребами набувати соціальний досвід в умовах закладу освіти у супроводі психолого-педагогічної команди (фахівців та батьків).

Ключові слова: соціалізація, соціальна адаптація, соціальний досвід, діти із особливими освітніми потребами, технологія командної взаємодії, шляхи успішної соціалізації дітей з ООП.

Семеряга О.В., Єрошкіна Ю.В. Социализация детей дошкольного возраста с особенными образовательными потребностями

Аннотация. Проанализировано работы зарубежных и отечественных